

BALTASAR PORCEL

Història personal

em trobava fa 25 anys a París, a una sarda del carrer Jacob, a Saint-Germain, un matí plujós. Em varen cridar telèfon des de Barcelona: Franco a mort. Uns anys abans, a Atenes, havien comunicat la voladura de l'altell Carrero. La fi del Caudillo era clara, però la seva verificació em va arrebatar l'esperança: no podia assimilar-mentre em dominava un desafortunat a què faig, qui sóc?" Ho deia com a poeta sovint censurat i que de sobte es va lliure. Mai no m'havia imaginat en aquell moment.

El matí següent vaig comprar la premsa i exhibia a grans titulars la mort del dictador. Vaig llegir-los, constituïen un conjunt de dades vergonyoses, dures crítiques, i vaig sentir una profunda vergonya de ser estatalment espanyol. Ja no hagués donat qualsevol cosa per evitar de pertànyer a aquella Espanya. Després, quan algun capitost del règim em deia "doncs marxi, n'hi has anat a l'exili", m'indignava: jo tenia el dret com Franco al meu país, a Mallorca, a Catalunya, encara que ell tingués la força i la mordassa.

Per això em quedava a Espanya, tot i que anant de viatge procurava passar per França o Itàlia si podia. I alguns intel·lectuals francesos com Montherlant i Malraux només accediren a veure'm com a escriptor quan em varen considerar català i no espanyol.

Però que aquells dies –i més tard també– no vaig patir és por. Per instint i per inconsciència, per cert menyspreu cap a l'embolic polític, tres motius que vetaven: si hagués arribat una al·ludada, ja hi estava acostumat; sabia que el país sociològicament canviava per una repetició de la Guerra Civil; i al cap i a la fi pensava que el país o pitjor s'evoluciona, com ha succeït els últims anys malgrat el dictador.

Per altra banda, jo provenia d'una famí-

lia de dretes, pacífica, amb càrrecs municipals al poble, encara que sense participar en la repressió –sàdica a Mallorca– i amb diversos cosins soldats franquistes. Va ser a Palma cap el 56 quan, estudiant, vaig connectar amb el grupet cultural catalanista, més tard amb uns quants joves molt a l'esquerra, i em vaig situar ja sense marxa enrere enfront del règim, alhora amb prudència com a persona i aprofitant sense treva qualsevol ocasió de crítica a la premsa i llibres, on també m'importava poc rebre sancions.

Però en l'adolescència no havia apreciat la República, no vaig sentir que els meus familiars la celebressin, i més tard la vaig considerar caòtica, inclosa la dreta. El meu antifranquisme no provenia tampoc de la guerra, de la qual culpava tothom, sinó de sospesar el que havia passat a partir de la victòria franquista i del que vivia: l'immens fàstic que em despertava aquella repressió matussera, brutal, sense sentit, immobiliària.

I vull recuperar el que la memòria ja perd, la situació dels anys que vaig viure a Mallorca, de nen, de jove, sota el Règim del General. I per entendre-ho s'ha de començar dient que l'illa se suma ja a l'alçament del 36 i que, a més, durant tota la República va ser la dreta la que va guanyar els comicis. La insularitat segrega un gran arrelament, sense dubte conservador com també a Sicília o a Gran Bretanya. Però encara que el breu període republicà a penes registrés excessos, la repressió franquista va ser des dels inicis vasta, violenta i espectacular, amb la participació d'insulars, l'exèrcit i l'Església, amb ajuda d'italians i alemanys.

A partir del 39, doncs, va continuar regnant el que va ser novetat a moltes parts d'Espanya, el Règim total i molt cohesionat entre ell mateix de censura de premsa, dictadura política, pressió

religiosa, moral burgesa, amb el genocidi de la prohibició pública de la llengua pròpia. I sense gairebé contestació política interna i entre el buit social.

Cap el 1955-60 hi havia republicans, alguns ex-presidaris, que callaven; un petitíssim grup catalanista, en especial amb interessos literaris, on vaig militar i que va tenir com a modest i ferm recolzament F. B. Moll i la seva editorial; i uns pocs joves estudiants, sindicalistes o comunistes ficats a la seva caverna; mentre, la societat seguia absent i tranquil·la.

El turisme, que havia estat notable abans de 1936, va reprendre cap el 1950, i el 1960 ja era massiu. Va significar una injecció econòmica enorme, ja que Mallorca i Eivissa són pobres, i va anar alliberant valors morals de la joventut. Però en política a penes va representar alguna cosa.

Tampoc varen importar els artistes o escriptors foranis que varen tornar o venir a l'illa. Per exemple, Robert Graves, que vivia ficat en les seves coses a Deià, desconegut a Mallorca, i inclús va pronunciar a Madrid una conferència per al sinistre Ministeri d'Informació i Turisme, que va ser impresa en fullat.

I Joan Miró, casat amb una mallorquina, vivia a Palma sense que se sapigués ni interessés i en silenci total. Només Camilo José Cela va remoure les reduïdes aigües, primer literàries i després polítiques, amb alguns congressos i una revista intel·lectuals. Va ser cap el 1960 que uns i altres varen començar a sortir i ser notats.

Però la Mallorca de 1965 encara era la franquista i la de 1970 ja va ser una altra, almenys moguda, i Eivissa continuava igual. A Menorca, on gairebé no hi havia hagut turisme, existia, en canvi, una certa tradició republicana. En tot cas, jo em vaig traslladar a Barcelona el 1960.